

G.Bacovia - Universul liricii

Bacovia devine un poet cu un contur distinct de la primul său volum de poezii *Plumb*, prin care se impune ca un poet autentic și original, cu o tonalitate cu totul nouă în poezia noastră de până atunci. În cadrul poeziei noastre simboliste, alături de Dimitrie Anghel, de Ion Minulescu și alții, Bacovia ocupă un loc aparte. Motivelor florale și insinuanta de melancolie ale lui Anghel, celor exotice și fanteziste ale lui Minulescu, Bacovia le-a alăturat peisajul vârstelor geologice, decorul așezărilor *lacustre*, ca și viziunile provinciale mohorâte și funeste din *Plumb*. Prin poeziile sale, el creează încă de la început - cum avea să scrie E. Lovinescu - ”o atmosferă de copleșitoare dezolare, de toamne reci cu ploii putrede, cu arbori *cangrenați*, limitat într-un peisagiu de mahala de oraș provincial, între cimitir și abator, cu căsuțele scufundate în noroaie eterne, cu grădina publică *răvășită*, cu melancolia caterincilor și bucuria panoramelor, o atmosferă de plumb, în care plutește obsesia morții și a neantului o descompunere a ființei organice “.

Cerul poeziei bacoviene e greu, de plumb, înăbușitor și dușmănos, gata parcă să se prăbușească peste oameni, să-i strivească; orizontul între marginile căruia această poezie își vibrează acordurile sumbre este închis cenușiu, străbătut de corbi negri, “corbii poetului Tradem și ai lui Edgar Poe, care taie văzduhul “diametral” singuratici sau în stoluri dense, lugubre”.

În volumul *Plumb* (1916) se creează îndeosebi o viziune de infern, prin evocarea ploilor lungi, despletite și reci, a zăpezilor nesfârșite, care iarna îngroapă totul sub căderile lui continuu, viziunea ospiciilor, abatoarelor și cărămizilor din care se aude metalic și sonor cântecul trist și deprimant al fanfarei militare, într-un cuvânt o lume a deznădejzii, absurdă și halucinantă.

Cu volumul *Scânteii galbene* (1926) orizontul poeziei bacoviene pare să se lumineze un moment, umbra continuă de plumb e dată puțin la o parte, și în locul priveliștilor dezolante, se profilează *burguri* medievale și voievozi în haine violete, dintr-un îndepărtat secol al XV-lea. Atmosferei *macabre* și apăsătoare i se substituie acum un aer de idilă primăvărată, *madrigalul* în locul litaniei și ironia își schițează zâmbetul complice.

În volumele *Cu voi* (1936) și *Stanțe burgheze* (1946) fibra ironică este adâncită cu mijloace rafinate și îmbogățită cu umor fin și discret. Deznădejdea surdă a poetului și crisparea sufletească este închisă în versuri reflexive, de o notație mai mult enigmatică, *ambiguă*.

În general, Bacovia este un poet al orașului provincial. Poetul acordă atenție deosebită descompunerii orașelului provincial, mizeriei izolate; manifestă o preferință maladivă pentru anotimpul galben al toamnei, când natura se pregătește de hibernare și când învelișul vegetal se ofilește, se usucă, piere descompus.

Bacovia este un poet al ploii, poate cel mai mare poet al sonetelor pluviale din literatura noastră. Peste târg, pretutindeni plouă fără încetare, obsedant, apărător, rece și dezolant ca în poeziile: Note de toamnă; Rar; Plouă:

“Plouă, plouă, plouă
Vreme de beție
Și s-ascuți pustiul
Ce melancolie!
Plouă, plouă, plouă”.

(Rar)

Toamna Bacoviană e sumbră, mohovită, înfiorată de frigul din camere, de clipocitul murdar al noroiului călcat în picioare pe trotuare, de melancolia sumbră a tuberculoșilor. Întregul peisaj e cuprins de fiorul înghețat al toamnei, al decorului macabru pe care “anotimpul galben” îl evocă poetului:

“E toamnă, e foșnet, e somn
Copacii, pe stradă, oftează
E tuse, e plânset, e gol
Și-i frig, și burează”

(Nervi de toamnă).

Iarna bacoviană nu este surprinsă în măreția ei, ci poetul îi surprinde tocmai momentul critic, topirea, amestecul de ploaie și de fulgi, de frig și de singurătate, caracteristic mai ales începutului anotimpului alb:

“Și toamna și iarna
Coboară-amândouă
Și plouă și ninge
Și ninge și plouă”

(Moină).

Uneori există impresia unei înzăpeziri totale, a unei izolări complete a oamenilor între ei. Întregul târg pare a fi transformat într-un cimitir, ușile nu se mai pot deschide, zăpada a invadat totul:

“E ziuă și ce întuneric
Mai spune s-aducă și lampa
Te uită, zăpada-i cât gardul
Și-a prins promoroacă și clampa”.

(Decembre)

Primăvara bacoviană a lipsită de tumultul, de veselia, de speranțele pe care le aduce acest anotimp. Reînvierea naturii, care este pentru poet doar “o nouă primăvară pe vechile dureri”, îi trezește melancolia și-i intensifică până la înfiorare gândul unei existențe inutile:

“Melancolia m-a prins pe stradă

Sunt amețit

Oh, primăvara iar a venit

Palid și mut

Mii de femei au trecut

Melancolia m-a prins pe stradă”.

(Nervi de primăvară)

Vara, poetul este copleșit de arșița dogoritoare și invadat de miasmele pe care le exaltă descompunerea materiei organice sub soarele torid:

“Sunt câțiva morți în oraș, iubit

Chiar pentru asta am venit să-ți spun

Pe catafalc, de căldură-n oraș

Încet, cadavrele se descompun”.

(Cuptor)

Iubirea bacoviană poartă și ea amprenta descompunerii, a perisabilității.

Bacovia este în primul rând un simbolist. Găsim în poezia sa influențe din E. Poe, Rollinat, Laforgue, Baudelaire, Verlaine - în atmosfera de nevroză, gustul pentru satanic, ideea morții, cromatica și predilecția pentru muzică.

Bacovia este un inadapdat în societate ca și Eminescu și la fel ca acesta, manifestă a aversiune puternică față de această orânduire, își deplânge soarta care-l obligă să trăiască într-o societate clădită pe inechitate. De aceea universul său îl vor forma: copiii și fecioarele tuberculoase, palidele muncitoare, poetul însuși rătăcind fără sens prin parcuri solitare, ascultând somnul, plânsul, golul, frigul, tristețea, umezeala, răceala, nevroza. Culorile sale sunt concentrate - dar abundă negrul, culoarea morții, albul capătă o nuanță de fenebros - e culoarea cancerului, a ftiziei, cenușiul care sugerează singurătatea vecină cu moartea. Mai întâlnim violetul, galbenul, roșul incidental, verdele, griul, fumuriul etc.